

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
«ХАРКІВСЬКИЙ ПОЛІТЕХНІЧНИЙ ІНСТИТУТ»

НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА НОРМАТИВНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ЕКОНОМІКА ПІДПРИЄМСТВА

(назва дисципліни)

для підготовки бакалаврів
(назва освітньо-кваліфікаційного рівня фахівця)

Напрямок підготовки Економіка та підприємництво
(назва напрямку)

Спеціальності 7.050100 «Економіка підприємства»
(шифр та назва спеціальності)

РОЗГЛЯНУТО

На засіданні кафедри соціально-
економічних наук
Протокол № 8 від 27 червня
2012 р.

Завідувач кафедри
проф. Н. І. Нагайцева
(вчене звання, прізвище, ініціали)

ЗАТВЕРДЖЕНО

Вченою радою факультету
міжнародної освіти
Протокол № ___ від _____ 2012 р.

Декан факультету
_____ доц. О. П. Ластовка
(вчене звання, прізвище, ініціали)

1 Предмет, наукові основи і цілі навчальної дисципліни

1.1 Предмет навчальної дисципліни «Економіка підприємства» - це процес формування, вартісна та кількісна оцінка факторів виробничого процесу, ефективність їх використання в умовах ринкових відносин.

Науковою основою дисципліни є дослідження фундаментальної економічної науки з питань розкриття економічних категорій та закономірностей розвитку підприємств.

Методологічною основою є розглядання процесів економічного розвитку підприємництва на базі системного підходу діалектичного методу, економічного моделювання і логічного методу пізнання.

Мета викладання і завдання дисципліни «Економіка підприємства» — надати майбутнім бакалаврам з економіки усіх фахових спрямувань ґрунтовні знання з основних розділів прикладної економіки та зокрема з планування, організації й забезпечення ефективності господарювання на рівні підприємства як первинної ланки суспільного виробництва, а також необхідні практичні навички щодо управління ринковою економікою на сучасному етапі розвитку країни.

1.2 Вивчення дисципліни спирається на знання, отримані у навчальних курсах: політична економія, мікроекономіка, регіональна економіка та розподіл продуктивних сил та ін. Цей курс займає провідне місце у формуванні економічного мислення майбутнього фахівця, надає вміння з'ясувати механізм дії економічних законів та використання їх людьми у господарській діяльності.

1.3 Вимоги, щодо знань і вмінь, набутих внаслідок вивчення дисципліни:

Результатом вивчення дисципліни студенти повинні **ЗНАТИ**:

- 1) теоретичні основи ринкової економіки;
- 2) номенклатуру, зміст та взаємозалежність основних економічних понять, за допомогою яких можна оцінювати результати діяльності підприємства та регулювати виробництво;
- 3) принципи та методи розрахунку основних кількісних та якісних економічних показників виробництва та збуту продукції в сучасних умовах.

УМІТИ:

- 1) обчислювати основні показники діяльності підприємства;
- 2) здійснювати заходи з управління підприємством у конкурентному середовищі;
- 3) забезпечувати ефективне використання ресурсного та виробничого господарського потенціалу підприємства та оцінювати результати його діяльності.

БУТИ ОЗНОЙОМЛЕНИМ З:

- 1) сучасними напрямками розвитку теорії та практики ефективного управління підприємством;
- 2) чинним законодавством з питань організації та створення підприємств, ціноутворення, амортизації основних засобів, інвестиційної та інноваційної політики.

1.4 «Економіка підприємства» є фундаментом для забезпечення вивчення галузевої економіки, промислового маркетингу, організації виробництва та ін.

2 Організаційно-методичні вказівки

2.1 Організація, методика і забезпечення занять

Викладання дисципліни передбачає організацію навчальної роботи впродовж другого семестру першого курсу (II семестр) та першого семестру другого курсу (III семестр). Курс складається з 10 кредитів (п'ять модулів).

Передбачається застосування монологового і діалогового методів викладання теоретичного матеріалу. Для проведення практичних занять використовуються різноманітні засоби: розбір проблемних питань, рішення тестів, розрахункові роботи з використанням роздаткового матеріалу, рішення задач.

2.2 Система контролю якості навчання

2.1 Система контролю якості навчання

Система контролю знань студентів з економіки підприємства включає:

а) для II семестру: «модульний контроль 1» проводиться по 1-9 темах, «модульний контроль 2» проводиться по 10-13 темах, «комплексний контроль» проводиться з усіх тем та підсумковий контроль;

б) для III семестру: «модульний контроль 1» проводиться по 1-5 темах, «модульний контроль 2» проводиться по 6-11 темах, курсовий проект та підсумковий контроль.

2.2 Підсумковий контроль проводиться у формі семестрового екзамену, де підбивається загальний рівень засвоєння студентами теоретичного та практичного матеріалу з курсу.

2.3 Організація самостійної роботи студентів

Для кожної теми розроблені завдання для самостійної роботи у різних формах: збір інформації з проблеми, рішення задач, проблемні питання, заповнення таблиць, складання схем.

3 Зміст навчальної дисципліни

3.1 Зміст навчальної дисципліни II семестру

Тема 1. Задачі та зміст призначення курсу «Економіка підприємства».

1. Предмет курсу «Економіка підприємства».
2. Ціль та задачі курсу.
3. Зміст курсу та його зв'язок з іншими дисциплінами.
4. Методи, що використовуються у вивченні «Економіки підприємства».

Тема 2. Основи підприємництва

1. Сутність підприємництва як форми господарювання підприємств.
2. Види підприємництва:
 - 2.1 Виробниче підприємництво.
 - 2.2 Комерційне підприємництво.
 - 2.3 Фінансове підприємництво.
 - 2.4 Консультативне підприємництво.

Тема 3. Види підприємств, їх організаційно-правові форми.

1. Основні форми підприємств.
2. Створення та юридичне оформлення підприємства.
3. Класифікація підприємств.
4. Сучасні види діяльності підприємства (диверсифікація).

Тема 4. Структура підприємства та його зовнішнє середовище.

1. Виробництво. Основні функції виробничого підприємства.
2. Розподіл галузей промисловості по групах.
3. Внутрішнє та зовнішнє середовище підприємства.
4. Структура підприємства.

Тема 5. Управління підприємством.

1. Принципи організації управління виробництвом.
2. Методи та функції управління підприємством.
3. Організаційна структура управління.

Тема 6. Ринок і продукція

1. Безперервність виробництва та обміну товарів.
2. Товар.
3. Ринок – сфера товарообміну.
4. Структура ринків. Характеристика ринків.
5. Основні компоненти ринку.

Тема 7. Прогнозування та планування діяльності підприємства.

1. Плани та прогнози, їх зв'язок.
2. Види прогнозів та планів.
3. Методи планування.

Тема 8. Обґрунтування виробничої програми підприємства.

1. Виробнича програма підприємства, її формування та виконання в умовах ринку.
2. Об'ємні показники та їх зв'язок.

Тема 9. Виробнича потужність підприємства.

1. Поняття та види виробничої потужності.
2. Ритмічність виробництва.

3. Рівень використання виробничої потужності за умов ринку.

Тема 10. Основний капітал (основні засоби виробництва).

1. Поняття, види та структура основних засобів виробництва.
2. Вартісна оцінка основних засобів.
3. Види зносу та модернізація обладнання.
4. Амортизація основних засобів.
5. Розрахунки амортизаційних відрахувань.
6. Показники використання основних засобів, їх розрахунки.

Тема 11. Оборотний капітал (обігові засоби виробництва).

1. Поняття, структура оборотного капіталу.
2. Обіг коштів в процесі виробництва.
3. Нормування обігових коштів.
4. Джерела формування обігових засобів.

5. Методи нормування обігових коштів у незавершеному виробництві та виробничих запасах.

6. Оцінка використання обігових фондів на підприємстві.

Тема 12. Інтелектуальний капітал.

1. Сутність інтелектуального капіталу.
2. Структура інтелектуального капіталу.
3. Методи оцінки інтелектуального капіталу.

Тема 13. Матеріально-технічне забезпечення виробництва (МТЗ) і виробнича логістика.

1. Поняття, цілі та призначення МТЗ.
2. Розрахунки нормативної потреби виробництва у матеріальних ресурсах.
3. Форми постачання матеріальних ресурсів.
4. Комерційна логістика.
5. Методи планування в логістиці.

Тема 14. Персонал підприємства та продуктивність праці.

1. Класифікація кадрів на підприємстві.
2. Система підготовки кадрів.
3. Поняття продуктивності праці.
4. Значення та розрахунки продуктивності праці.

Тема 15. Заробітна плата.

1. Суть понять заробітна плата (номінальна, реальна) та принципи оплати праці.
2. Тарифна форма оплати праці.
3. Використання безтарифної системи оплати праці.
4. Середній дохід та середня зарплата.
5. Стимулювання праці.

Тема 16. Витрати на виробництво продукції (собівартість продукції).

1. Поняття, значення та види витрат на виробництво продукції.
2. Економічний розмір витрат.
3. Калькулювання витрат. Типова номенклатура калькуляційних статей витрат на виробництво.

4. Поняття та види собівартості.
5. Порядок розрахунку собівартості одиниці продукції.
6. Залежність собівартості від обсягу виробництва.
7. Беззбитковість виробництва.

3.2 Зміст навчальної дисципліни III семестру

Тема 1. Прибуток, рентабельність та розподіл чистого прибутку підприємства.

1. Поняття прибутку. Види прибутку.
2. Розрахунки видів прибутку.
3. Види та розрахунки рентабельності.
4. Фонди, що утворюються з чистого прибутку підприємства.

Тема 2. Ціноутворення та цінова політика підприємства.

1. Поняття, роль та функції ціни в ринковій економіці.
2. Елементи ціни.
3. Ціноутворення. Методи ціноутворення. Розподіл цін по групах.
4. Фактори, що впливають на рівень цін.
5. Поняття та цілі цінової політики.
6. Аналіз ціноутворюючих факторів.
7. Вибір методів ціноутворення.

Тема 3. Фінанси та фінансово-економічні результати суб'єктів господарювання.

1. Поняття та значення фінансів.
2. Джерела фінансів підприємства.
3. Кредитування виробництва. Банківська система.
4. Фінансовий план підприємства.
5. Баланс активів та пасивів.
6. Показники фінансового стану підприємства.

Тема 4. Системи забезпечення конкурентоспроможності продукції.

1. Поняття конкурентоспроможності підприємства.
2. Фактори, що забезпечують конкурентоспроможність продукції та підприємства.
3. Система показників якості продукції.

Тема 5. Інвестиції та інвестування.

1. Поняття та класифікація інвестицій.
2. Напрямок використання інвестицій.
3. Джерело інвестування, ціна капіталу, її розрахунки.
4. Види витрат, що пов'язані з використанням інвестицій.

Тема 6. Інноваційна діяльність підприємства.

1. НТП, його напрями та вплив на інтенсифікацію виробництва.
2. Поняття інновацій та їх класифікація.
3. Оцінка економічного ефекту від впровадження нововведень.

Тема 7. Оцінювання ефективності інноваційно-інвестиційної діяльності.

1. Оцінювання ефективності інвестицій (капітальних вкладень).
2. Оцінка економічної ефективності інновацій.

Тема 8. Інтегральна ефективність діяльності підприємства.

1. Ефективність як економічна категорія.
2. Класифікація видів і форм прояву ефективності.
3. Методики визначення ефективності.
4. Інтегральні (узагальнюючі) показники ефективності діяльності підприємства.
5. Фактори підвищення ефективності діяльності підприємства.

Тема 9. Реформування і реструктуризація підприємств.

1. Реформування підприємства як умова створення ефективного господарського суб'єкту.
2. Оцінка ефективності реформування підприємства.
3. Реструктуризація підприємства.

Тема 10. Оптимізація бізнес-процесів підприємства.

1. Бізнес-план – як основа оптимізації бізнес процесів підприємства.
2. Структура бізнес-плану.

Тема 11. Економічна безпека підприємства.

1. Сутність поняття «економічна безпека» підприємства.
2. Фактори, що негативно впливають на стан підприємства.

3. План заходів, щодо підвищення рівня економічної безпеки підприємства.

4. Розподіл навчального часу по розділах, темах та видах навчальних занять

№ теми	Назва теми	Кількість годин		
		Лекцій	Практич./ Самост. робота	Усього
1	2	3	4	5
II семестр				
Модуль 1 «Підприємство як основна соціально-економічна структура з виробництва матеріальних благ»				
Тема 1.	Задачі та зміст призначення курсу «Економіка підприємства».	2	-/2	4
Тема 2.	Основи підприємництва	2	2/2	6
Тема 3.	Основи підприємництва	4	-/2	6
Тема 4.	Види підприємств, їх організаційно-правові форми	2	2/2	6
Тема 5.	Структура підприємства та його зовнішнє середовище	4	-/2	6
Тема 6.	Управління підприємством	2	2/2	6
Тема 7.	Ринок і продукція	4	-/2	6
Тема 8.	Прогнозування та планування діяльності підприємства	2	2/2	6
Тема 9.	Обґрунтування виробничої програми підприємства	2	2/2	6
	Виробнича потужність підприємства		2	2
	Модульний контроль №1			
Модуль 2 «Ресурсне забезпечення підприємства: основний, оборотний, інтелектуальний капітал»				
	Основний капітал (основні засоби виробництва)	4	4/4	12
Тема 10.	Оборотний капітал (обігові засоби виробництва)	4	4/4	12
Тема 11.	Інтелектуальний капітал	2	-/2	4
Тема 12.	Матеріально-технічне забезпечення виробництва (МТЗ) і виробнича логістика	4	-/2	6
Тема 13.	Матеріально-технічне забезпечення виробництва (МТЗ) і виробнича логістика	2	2	2
	Модульний контроль №2	4	-/2	6
Модуль 3 «Забезпеченість підприємства кадрами. Витрати на виробництво продукції»				
Тема 14.	Персонал підприємства та продуктивність праці	4	2/2	6
Тема 15.	Заробітна плата	4	4/6	14
Тема 16.	Витрати на виробництво продукції (собівартість продукції)	4	2	2
	Комплексна контрольна робота	48	32/40	120
Загалом				
III семестр				
Модуль 1 «Показники господарчої діяльності підприємства»				
Тема 1.	Прибуток, рентабельність та розподіл чистого прибутку підприємства	2	2/4	8
Тема 2.	Ціноутворення та цінова політика підприємства	4	4/4	12
Тема 3.	Фінанси та фінансово-економічні результати суб'єктів господарювання	6	4/8	18
Тема 4.	Системи забезпечення конкурентоспроможності продукції	2	2/4	8
Тема 5.	Інвестиції та інвестування	4	2/8	14
	Модульний контроль №1		2	2
Модуль 2 «Інвестиційно-інноваційна діяльність підприємства»				
Тема 6.	Інноваційна діяльність підприємства	2	2/4	8
Тема 7.	Оцінювання ефективності інноваційно-інвестиційної діяльності	2	2/4	8
Тема 8.	Інтегральна ефективність діяльності підприємства	4	4/4	12
Тема 9.	Реформування і реструктуризація підприємств	2	2/4	8
Тема 10.	Оптимізація бізнес-процесів підприємства	2	2/4	8
Тема 11.	Економічна безпека підприємства	2	2/8	12
	Модульний контроль №2		2	2
Загалом		32	32/56	120

5. Перелік контрольних робіт

Семестр	Номер та назва контрольної роботи	Кількість годин
2	1. «Модульна» контрольна робота №1 (1-9 теми)	2
	2. «Модульна» контрольна робота №2 (10 - 13 теми)	2
	3. «Комплексна» контрольна робота	2
3	1. «Модульна» контрольна робота №1 (1-5 теми)	2
	2. «Модульна» контрольна робота №2 (6 - 11 теми)	2

6. Інформаційно – методичне забезпечення

№№ п/п	Назва підручників, навчальних посібників, методичних вказівок, каталог інформаційного і матеріального забезпечення	Де застосовується
Основна література		
1	Грузинов В. П. Экономика предприятия (предпринимательская): Учебник для вузов.- 2-е изд., перераб. И доп. – М.: ЮНИТИ-ДАНА, 2002. – 795 с.	Всі
2	Экономика предприятия (фирмы): Учебник/Под. ред. проф. О. И. Волкова и доц. О. В. Девяткина – 3-е изд., перераб. и доп. – М.:ИНФРО-М, 2006.-601 с.- (Высшее образование).	Всі
3	Продиус И. П., Филиппова С. В., Захарченко В. И., Балан А. С. Экономика предприятия. Краткий курс.- Харьков: Одиссей.- 2004.- 192 с.	II сем.:3, 10,11 III сем.:1,2,7
4	Экономика предприятия : Задачи. Ситуации. Решения: учебное пособие / ред. С. Ф. Покропивный. - К. : Знання-Прес, 2001. - 343 с	Всі
5	Лапузіна О. М., Піно Г. О., Лапузіна Ю. В. Економіка підприємств: Навчальний посібник для іноземних студентів (молодших спеціалістів економічного профілю).- Харків: НТУ «ХП», 2001.- 162 с.	II сем.: 1,2,3,10,11,13, 14,15 III сем.: 1,2,3,4,5
6	Экономика предприятия [Текст] : учебное пособие / общ. ред. Л. Г. Мельник. - Сумы : "Университетская книга", 2002. - 631 с.	III сем.:6,7,8,9
7	Экономика предприятия: Учебник для вузов/ Под ред. Проф. В. Я. Горфинкеля, проф. В. А. Швандара. – 3-е изд., перераб. и доп. – ЮНИТИ-ДАНА, 2004. – 718 с.	III сем.:4,5
8	Конспект лекций по экономике. Сударкина С. П., НТУ «ХПИ», 2001	II сем.: всі
9	Методологические указания по выполнению курсового проекта	Кусовой проект
10	Продиус Ю. И. Экономика предприятия: Учебное пособие.-Харьков: ООО «Одиссей».- 2005.-416 с.	II сем.: 3, 10,11 III сем.:1,2,7
Додаткова література		
1	Харів П. С. Економіка підприємства: Збірник задач і тестів: Навч. посіб. – К.: Знання-Прес, 2001.- 301 с.	II сем.: 7-16
2	Экономика (Курс лекций. Упражнения. Тесты и тренинги). Казаков А. П., Минаева Н. В.- М.: изд-во ЦИПККАП, 1996	III сем.: 1-5
3	Економіка підприємства. І. М. Бойчук, П. С. Харіна, М. І. Ханчак,- Львів, 1999	III сем.:6-11
4	Зубовський В. М. Економіка підприємства.- К.: Вид-во Європ.ун-ту фінансів, інформ. систем, менеджм. і бізнесу, 2000.- 64 с.	II сем.: 2,3
5	Економіка підприємства: Навч. посіб./ За ред. А. В. Шегди. – К.: Знання, 2005. – 431 с.	Всі
6	Экономика знаний/ В.В. Глухов, С. Б. Коробко, Т. В. Маринина. – СПб.: Питер, 2003. – 528 с.: ил. – (Серия «учебное пособие»).	II сем.: всі
7	Экономика предприятия: Учебник для вузов. 4-е изд./ Под ред. Акад. В. М. Семенова – СПб.: Питер, 2007. – 384 с.: ил. –(Серия «Учебник для вузов»).	III сем.: всі